

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“СУДОВА ПСИХІАТРІЯ”
(для спеціалістів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено доктором філософії в галузі психології, доцентом кафедри медичної психології та психокорекції МАУП Л. О. Федосовою

Затверджено на засіданні кафедри медичної психології та психокорекції (протокол № 7 від 20.02.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Федосова Л. О. Навчальна програма дисципліни “Судова психіатрія” (для спеціалістів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 19 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план дисципліни, зміст дисципліни “Судова психіатрія”, вказівки до проведення семінарських занять, теми і плани семінарських занять, теми рефератів, питання для самоконтролю, список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Судова психіатрія” є важливою складовою підготовки фахівця-правознавця і характеризується тісними міждисциплінарними зв'язками із психіатрією, психологією особистості, соціальною психологією, медичною психологією, юридичною психологією та багатьма іншими галузями психологічних знань.

Програмою дисципліни “Судова психіатрія” передбачено визначення основних засад судової психіатрії, завдань і методологічних принципів експертного аналізу, а також вивчення судово-психіатричної оцінки різних форм психічних розладів.

Мета вивчення дисципліни “Судова психіатрія” — опанувати основні поняття, предмет та завдання судової психіатрії, набути вмінь і навичок організації та проведення судово-психіатричної експертизи, навчитися орієнтуватися у підставах та порядку застосування примусових заходів медичного характеру, оволодіти засобами судово-психіатричної оцінки різних форм психічних розладів.

Програма курсу “Судова психіатрія” складається з п'ятнадцяти тем, спрямованих на висвітлення цього предмета як науки, що вивчає питання дослідження психічних розладів з метою надання допомоги правосуддю.

За результатами вивчення матеріалу цього курсу студенти складають залік. Основними навчально-методичними посібниками з курсу “Судова психіатрія” є видання, наведені у списку літератури.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“СУДОВА ПСИХІАТРІЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	<p>Змістовий модуль I. Предмет, система, методи та історичний розвиток судової психіатрії</p> <p>1 Поняття та історія розвитку судової психіатрії</p> <p>2 Медико-юридичний базис судової психіатрії</p> <p>3 Судово-психіатрична експертиза</p> <p>4 Поняття та правові засади застосування заходів медичного характеру у судовій психіатрії</p> <p>5 Психічне обстеження засуджених</p> <p>6 Судово-психіатрична експертиза у цивільному процесі. Недієздатність</p>
	<p>Змістовий модуль II. Основи загальної психопатології</p> <p>7 Поняття психічних розладів та їх класифікація</p> <p>8 Шизофренія. Епілепсія</p> <p>9 Маніакально-депресивний психоз. Психічні розлади при травмах головного мозку</p> <p>10 Психічні розлади при інфекційних захворюваннях головного мозку. Психічні розлади при сифілітичних захворюваннях центральної нервової системи</p> <p>11 Психічні розлади при судинних захворюваннях головного мозку. Психози похилого віку. Психічні розлади при соматичних захворюваннях</p> <p>12 Алкоголізм, наркоманії та токсикоманії</p> <p>13 Олігофренія (природжене слабоумство). Психопатії</p> <p>14 Реактивні стани</p> <p>15 Симуляція та дисимуляція психічних розладів</p>
	Разом годин: 54

ЗМІСТ
дисципліни
“СУДОВА ПСИХІАТРІЯ”

Змістовий модуль I. Предмет, система, методи та історичний розвиток судової психіатрії

Тема 1. Поняття та історія розвитку судової психіатрії

Поняття науки судової психіатрії, її предмет, система, методи. Завдання та об'єкти судової психіатрії. Зв'язок судової психіатрії з іншими науками, судовою експертологією. Суть матеріалістичного розуміння психічної діяльності в нормі і при патології. Історичний нарис розвитку вітчизняної судової психіатрії.

Література: основна [1–3; 7; 10–13];
додаткова [2; 4; 8–10; 12]

Тема 2. Медико-юридичний базис судової психіатрії

Медико-юридичний базис судової психіатрії. Підстави і порядок призначення судово-психіатричної експертизи. Коло питань, які належать до компетенції судово-психіатричної експертизи. Організація судово-психіатричної експертизи в Україні. Законодавчі норми та інструктивно-методичні документи з судово-психіатричної експертизи.

Медико-юридичні засади осудності. Питання неосудності при судово-психіатричній експертизі обвинувачених. Критерії неосудності (формула неосудності). Медичний критерій неосудності. Юридичний критерій неосудності: інтелектуальна та вольова ознаки. Проблема обмеженої осудності.

Література: основна [1–3; 7; 10–13];
додаткова [2; 3; 8–10; 12]

Тема 3. Судово-психіатрична експертиза

Поняття, завдання та організація судово-психіатричної експертизи. Класифікація судово-психіатричних експертиз. Підстави та порядок призначення судово-психіатричної експертизи. Висновок судово-психіатричної експертизи. Права й обов'язки експерта. Судово-психіатрична експертиза якостей особистості при групових правопорушеннях. Предмет, підстави призначення та завдання судово-психіатричних експертиз свідків і потерпілих. Загальні особливості судово-психіатричних експертиз

неповнолітніх. Предмет, обсяг і основні завдання комплексної судової психолого-психіатричної експертизи (КСППЕ). Порядок призначення КСППЕ, межі компетенції експертів. Особливості комплексної психолого-психіатричної експертизи емоційних станів. Комплексна психолого-психіатрична експертиза індивідуально-психологічних особливостей особистості. КСППЕ неповнолітніх, у тому числі експертиза неповнолітніх потерпілих у справах про статеві правопорушення.

Література: основна [4–6; 10–13];
додаткова [3; 8–10; 12]

Тема 4. Поняття та правові засади застосування заходів медичного характеру у судовій психіатрії

Проблема суспільної небезпеки психічно хворих. Примусові заходи медичного характеру як різновид медичних заходів. Види примусових заходів медичного характеру, які передбачені законодавством, критерії їх вибору. Підстави і порядок призначення, умови проведення та припинення примусового лікування. Інші заходи медичного характеру щодо осіб, визнаних психічно хворими і неосудними. Заходи медичних і правоохоронних органів із запобігання суспільно-небезпечним діям психічно хворих.

Література: основна [1–3; 7; 10–13];
додаткова [2; 5; 6; 8–10]

Тема 5. Психічне обстеження засуджених

Особливості психіатричного обстеження осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі. Основні групи захворювань, які трапляються у засуджених. Підстави для проведення судово-психіатричної експертизи засуджених. Психічні захворювання, які є підставою для дострокового звільнення засуджених. Медичні заходи у місцях позбавлення волі щодо осіб з тимчасовими розладами психіки.

Література: основна [1–3; 7; 10–13];
додаткова [1–3; 6–8]

Тема 6. Судово-психіатрична експертиза у цивільному процесі. Недієздатність

Поняття правоздатності, дієздатності і недієздатності. Поняття процесуальної та обмеженої дієздатності. Медичний та юридичний критерії недієздатності. Особливості судово-психіатри-

чної експертизи у цивільному процесі. Підстави та порядок призначення судово-психіатричної експертизи в цивільному процесі. Питання, що розглядає експерт-психіатр при експертизі позивачів і відповідачів. Основні види судово-психіатричної експертизи у цивільних справах.

Література: основна [1–3; 7; 10–13];
додаткова [1–3; 7; 10–12]

Змістовий модуль II. Основи загальної психопатології

Тема 7. Поняття психічних розладів та їх класифікація

Поняття психічних розладів. Синдроми та симптоми психічних розладів. Класифікація психічних розладів. Методика обстеження психічно хворих. Розлади сприйняття (гіперстезії, гіпестезії, сенестопатії, ілюзії, галюцинації, псевдогалюцинації). Розлади пам'яті (гіпермнезія, гіпомнезія, амнезія, парамнезія — конфабуляції, псевдоремінсценсії, амнестична афазія, криптомнезія). Розлади мислення (прискорене, уповільнене, незв'язане, розірване тощо; марення та його прояви). Розлади емоцій (ейфорія, депресія, дисфорія, апатія, афекти). Розлади вольової діяльності (розгальмованість, імпульсивність, навіюваність, негативізм). Розлади потягів. Розлади свідомості (повна і часткова втрата свідомості, делірій, паморочне затьмарення свідомості).

Література: основна [8–13]
додаткова [2; 3; 5; 8; 10]

Тема 8. Шизофренія. Епілепсія

Причини і патогенез шизофренії. Основні ознаки шизофренії: аутизм, втрата єдності психічних процесів, емоційно-вольові порушення. Додаткові симптоми шизофренії (галюцинації, марення, автоматизми тощо). Форми шизофренії, їх перебіг. Клінічні прояви шизофренії. Поняття про дефект і ремісію при шизофренії. Судово-психіатричне оцінювання шизофренії.

Визначення епілепсії як самостійного захворювання та епілептоформні синдроми. Причини виникнення, патогенез і клінічні прояви епілепсії. Судомні та безсудомні епілептичні припадки, їх особливості. Психічні еквіваленти епілепсії, епілептичні психози. Стійкі психічні зміни особистості при епілепсії. Епілептичне слабоумство. Судово-психіатричне оцінювання епілепсії.

Література: основна [1–3; 8; 9];
додаткова [2; 4–6; 8–10]

Тема 9. Маніакально-депресивний психоз. Психічні розлади при травмах головного мозку

Причини виникнення та основні ознаки маніакально-депресивного психозу. Маніакальна фаза захворювання, її основні симптоми й особливості перебігу. Депресивна фаза психозу, особливості перебігу й основні ознаки. Особливості протиправних дій хворих на маніакально-депресивний психоз. Прогноз захворювання. Судово-психіатричне оцінювання хворих на маніакально-депресивний психоз.

Види травм головного мозку. Клінічні прояви травматичних ушкоджень головного мозку залежно від виду травми, її локалізації та інших факторів. Перебіг травматичних ушкоджень головного мозку. Початкова й гостра стадії, характерні психічні розлади для цих періодів, механізм їх розвитку (коматозний і сопорозний стани, синдром оглушення, травматичний делірій, травматичний психоз та ін.). Пізня стадія, характерні зміни у психічному стані: астеничний синдром, порушення пам'яті, пізні післятравматичні психози. Період віддалених наслідків черепно-мозкової травми: травматична церебрастенія, енцефалопатія, вторинна епілепсія, дисфоричні стани, пізні травматичні психози, посттравматична деменція. Судово-психіатричне оцінювання травматичних ушкоджень головного мозку.

Література: основна [1–3; 7–13];
додаткова [2; 5; 8–10; 12]

Тема 10. Психічні розлади при інфекційних захворюваннях головного мозку. Психічні розлади при сифілітичних захворюваннях центральної нервової системи

Енцефаліти, їх форми і стадії. Причини виникнення енцефалітів, особливості їх перебігу. Основні прояви психічних розладів при енцефалітах. Фізичні і неврологічні ознаки енцефалітів. Залишкові явища після перенесених енцефалітів. Судово-психіатричне оцінювання енцефалітів.

Сифіліс мозку, особливості перебігу, психічні порушення. Прогресивний параліч. Фізичні, неврологічні і психічні розлади. Клінічні форми, перебіг і наслідки прогресивних паралічів. Судово-психіатричне оцінювання сифілітичних уражень головного мозку.

Література: основна [3; 5; 8–13]
додаткова [2; 5; 8–10; 12]

Тема 11. Психічні розлади при судинних захворюваннях головного мозку. Психози похилого віку.
Психічні розлади при соматичних захворюваннях

Атеросклероз судин головного мозку. Психічні зміни при мозковому атеросклерозі, особливості перебігу. Атеросклеротична неврастенія. Атеросклеротична енцефалопатія. Атеросклеротична деменція. Гіпертонічна хвороба, психічні розлади при цьому захворюванні. Судово-психіатричне оцінювання судинних захворювань головного мозку.

Психічні порушення при пресенільних (інволюційних) та сеньільних психозах. Причини, патогенез психозів пізнього віку, їх основні клінічні прояви (меланхолія, депресія, інволюційний параноїд, інволюційна парафренія та ін.). Старечні психози і слабоумство. Судово-психіатричне оцінювання психічних розладів при психозах похилого віку.

Психічні розлади при захворюваннях внутрішніх органів, ендокринної системи, зміненому обміні речовин. Загальні поняття про особливості змін психіки при цих захворюваннях. Соматогенні психози, гострі та затяжні. Післяродові психози. Особливості судово-психіатричного оцінювання.

Література: основна [3; 5; 8–13];
додаткова [1–3; 5; 8–10]

Тема 12. Алкоголізм, наркоманії та токсикоманії

Алкоголізм, його соціальні і медичні аспекти. Просте алкогольне сп'яніння, його ступені. Порушення психічних процесів при простому алкогольному сп'янінні. Судово-психіатричне оцінювання простого алкогольного сп'яніння. Патологічне сп'яніння, особливості психічних розладів і поведінки хворих при патологічному сп'янінні. Судово-психіатричне оцінювання патологічного сп'яніння. Хронічний алкоголізм, його основні ознаки (фізична та психічна залежність, зміна толерантності до алкоголю, зникнення захисних рефлексів, абстинентний синдром, втрата кількісного і ситуаційного контролю, похмілля, алкогольна деградація особи). Стадії хронічного алкоголізму, їх ознаки, особливості перебігу та психічні розлади. Алкогольні психози, їх види, перебіг та особливості психічних розладів при них. Судово-психіатричне оцінювання хронічного алкоголізму і алкогольних психозів.

Наркоманії. Види наркоманій, особливості психічних порушень і перебіг. Токсикоманії. Судово-психіатричне оцінювання наркоманій і токсикоманій.

Література: основна [1–3; 7–10; 13];
додаткова [2; 7–10; 12]

Тема 13. Олігофренія (природжене слабоумство). Психопатії

Визначення олігофренії, її причини. Форми і клінічні ознаки олігофренії. Ідіотія, імбецильність, дебільність. Перебіг і особливості психічних розладів при олігофренії. Судово-психіатричне оцінювання олігофреній.

Причини і суть психопатій, умови їх розвитку. Основні типи психопатій, їх особливості. Збуджені, астеничні, істеричні, паранояльні, шизоїдні та інші форми психопатій. Динаміка, диференціальна діагностика і судово-психіатричне оцінювання різних форм психопатій.

Література: основна [2; 4; 8–13];
додаткова [2; 4; 5; 7; 10]

Тема 14. Реактивні стани

Причини і умови виникнення реактивних станів. Форми реактивних станів. Роль психогенії у виникненні реактивних станів. Неврози як психогенні захворювання. Форми неврозів, їх перебіг. Неврастенія, істерія, невроз причепливих станів. Реактивні психози, їх форми, особливості і перебіг. Гострі шоківі реакції. Підгострі реактивні психози (реактивний параноїд, депресія, істеричні психози: псевдодеменція, пуерилізм, маячноподібні фантазії, синдром здичавіння). Затяжні реактивні стани. Судово-психіатричне оцінювання реактивних станів.

Література: основна [4; 7–9; 11; 12];
додаткова [1–3; 7; 10–13]

Тема 15. Симуляція та дисимуляція психічних розладів

Симуляція психічних розладів. Визначення симуляції. Особливості поведінки осіб, які симулюють психічне захворювання. Форми і способи симуляції, методи її розпізнавання. Симуляція, що виникає на патологічному ґрунті: агравація (перебільшення), метасимуляція (продовження захворювання), сюрсимуля-

ція (зображення хворобливих симптомів, які не характерні для наявного захворювання). Розпізнавання симуляції. Дисимуляція психічних розладів. Судово-психіатричне оцінювання при симуляції психічних розладів.

Література: основна [2; 4; 6; 13];
додаткова [2; 5; 8–10]

ВКАЗІВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ з дисципліни “СУДОВА ПСИХІАТРІЯ”

Вивчення теоретичних аспектів навчальної дисципліни “Судова психіатрія” передбачає підготовку студентів до семінарських занять, метою яких є реалізація знань, здобутих у процесі прослуховування лекцій і самостійної роботи з підручниками та фаховою літературою. Під час семінарських занять проводиться усне опитування і тестування студентів.

У процесі підготовки до семінарських занять студент повинен дати розгорнуту відповідь на питання та виконати тестові завдання. Позитивним моментом підготовки до семінарських занять є написання реферату або змістовної доповіді.

Основним завданням реферату є висвітлення конкретного питання з курсу на основі літератури, опрацьованої у процесі самостійної роботи.

Реферат повинен складатися з таких основних структурних елементів: вступу, де обґрунтовується актуальність обраної теми і формулюється мета і завдання дослідження; основної частини; висновків, а також списку літератури, який має містити не менше шести позицій, оформлених за існуючими бібліографічними вимогами. Обсяг реферату – 10–15 аркушів формату А4 друкованого тексту (шрифт – 14, інтервалом – 1,5; поля: верхнє та нижнє – 2 см, праве – 1,0 см, ліве – 2,5 см).

На титульній сторінці реферату вказується назва ВНЗ, ПІБ автора, назва теми, номер групи і назва факультету, на якому навчається студент.

Непідготовленість студента до семінару чи його відсутність на занятті розцінюється як академічна заборгованість, наявність якої є підставою недопущення до складання заліку.

ТЕМИ І ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.
ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

Тема 1. Поняття та історія розвитку судової психіатрії. Медико-юридичний базис судової психіатрії

1. Поняття судової психіатрії.
2. Завдання судової психіатрії.
3. Медико-юридичний базис судової психіатрії.
4. Проблема обмеженої осудності.

Теми рефератів

1. Предмет судової психіатрії.
2. Загальна історія розвитку судової психіатрії.
3. Медико-юридичні основи осудності.

Література: основна [1–3; 7; 10–13];
додаткова [2; 4; 8–10; 12]

Тема 2. Судово-психіатрична експертиза

1. Класифікація судово-психіатричних експертиз.
2. Висновок судово-психіатричної експертизи.
3. Предмет і основні завдання судово-психіатричної експертизи.
4. Права й обов'язки експерта.
5. Особливості організації проведення комплексних психолого-психіатричних експертиз.

Теми рефератів

1. Особливості проведення судово-психіатричної експертизи за матеріалами справи.
2. Судово-психіатричні експертизи якостей особистості при групових правопорушеннях.
3. Загальні особливості судово-психіатричних експертиз неповнолітніх.
4. Судово-психіатричні експертизи з визначення безпорадного стану неповнолітніх, потерпілих від статевих злочинів.

Література: основна [4–6; 10–13];
додаткова [3; 8–10; 12]

Тема 3. Поняття та правові засади застосування заходів медичного характеру в судовій психіатрії

1. Поняття та правові засади застосування заходів медичного характеру в судовій психіатрії.
2. Суспільно небезпечні дії психічно хворих.
3. Підстави та порядок застосування примусових заходів медичного характеру.

Теми рефератів

1. Поняття та типи заходів медичного характеру.
2. Профілактика суспільно небезпечних дій, які скоюють психічно хворі.
3. Госпіталізація психічно хворих, які небезпечні для суспільства.
Література: основна [1–3; 7; 10–13];
додаткова [2; 5; 6; 8–10]

Тема 4. Судово-психіатричне оцінювання окремих форм психічних розладів

1. Синдроми та симптоми психічних розладів.
2. Судово-психіатричне оцінювання окремих форм психічних розладів.
3. Судово-психіатричне оцінювання шизофренії.
4. Судово-психіатричне оцінювання епілепсії.
5. Психічні розлади внаслідок органічних патологій головного мозку.
6. Психічні розлади внаслідок судинних захворювань головного мозку.

Теми рефератів

1. Поняття психічних розладів.
2. Класифікація психічних розладів.
3. Судово-психіатричне оцінювання ендогенних психічних розладів.
4. Судово-психіатричне оцінювання маніакально-депресивного психозу.
5. Судово-психіатричне оцінювання олігофренії.
6. Травматичне ураження головного мозку.
7. Психічні розлади пізнього віку.

Література: основна [8–13];
додаткова [2; 3; 5; 8; 10]

Тема 5. Психічні розлади при різних захворюваннях.
Симуляція та дисимуляція психічних розладів

1. Психічні розлади при різних захворюваннях.
2. Психічні розлади внаслідок вживання психоактивних речовин.
3. Наркоманії.
4. Розлади поведінки.
5. Розлади потягів.
6. Виключні стани.
7. Симуляція психічних розладів.

Теми рефератів

1. Психічні розлади при СНІД.
2. Алкогольні психози.
3. Розлади особистості.
4. Психопатії.
5. Тимчасові психічні розлади.
6. Реактивні стани.
7. Дисимуляція психічних розладів.

Література: основна [2; 4; 8–13];
додаткова [2; 4; 5; 7; 10]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття судової психіатрії.
2. Предмет судової психіатрії.
3. Завдання судової психіатрії.
4. Загальна історія розвитку судової психіатрії.
5. Медико-юридичний базис судової психіатрії.
6. Медико-юридичні основи осудності.
7. Проблема обмеженої осудності.
8. Поняття, завдання та організація судово-психіатричної експертизи.
9. Класифікація судово-психіатричних експертиз.
10. Підстави та порядок призначення судово-психіатричної експертизи.
11. Висновок судово-психіатричної експертизи.
12. Особливості окремих типів судово-психіатричних експертиз.
13. Предмет і основні завдання судово-психіатричної експертизи.

14. Процесуальні аспекти організації і проведення судово-психіатричних експертиз.
15. Права й обов'язки експерта.
16. Особливості вибору експерта та взаємодії з ним у процесі підготовки і проведення експертизи.
17. Особливості підготовки матеріалів для проведення судово-психіатричної експертизи.
18. Особливості проведення судово-психіатричної експертизи за матеріалами справи.
19. Особливості організації проведення комплексних психолого-психіатричних експертиз.
20. Судово-психіатрична експертиза якостей особистості при групових правопорушеннях.
21. Принципи інтегративної оцінки при проведенні судово-психіатричної експертизи.
22. Предмет, підстави призначення та завдання судово-психіатричних експертиз свідків і потерпілих для з'ясування здатності та можливості правильно сприймати юридично значущі події та давати свідчення на різних стадіях кримінального процесу.
23. Експертна оцінка здатності неповнолітніх і осіб з психічними аномаліями давати свідчення.
24. Юридичне поняття сильного душевного хвилювання (фізіологічний афект).
25. Оцінка ситуації, особистості, індивідуальних рис і тимчасових негативних факторів впливу на людину.
26. Загальні особливості судово-психіатричних експертиз неповнолітніх.
27. Медичний і психологічний зміст понять "відставання в психічному розвитку", "психологічний вік".
28. Критерії можливості неповнолітніх у повній мірі усвідомлювати фактичний характер і суспільну небезпеку своїх дій або керувати ними.
29. Здатність і можливість осіб з психічним інфантизмом правильно сприймати юридично значущі події і давати свідчення на різних стадіях кримінального процесу.
30. Судово-психіатричні експертизи з визначення безпорадного стану неповнолітніх, потерпілих від статевих злочинів.

31. Поняття та правові засади застосування заходів медичного характеру в судовій психіатрії.
32. Поняття та типи заходів медичного характеру.
33. Підстави та порядок застосування примусових заходів медичного характеру.
34. Поняття психічних розладів.
35. Синдроми та симптоми психічних розладів.
36. Класифікація психічних розладів.
37. Судово-психіатричне оцінювання окремих форм психічних розладів.
38. Судово-психіатричне оцінювання ендогенних психічних розладів.
39. Судово-психіатричне оцінювання шизофренії.
40. Судово-психіатричне оцінювання маніакально-депресивного психозу.
41. Судово-психіатричне оцінювання епілепсії.
42. Судово-психіатричне оцінювання олігофренії.
43. Психічні розлади внаслідок органічних патологій головного мозку.
44. Травматичне ураження головного мозку.
45. Психічні розлади внаслідок судинних захворювань головного мозку.
46. Психічні розлади пізнього віку.
47. Психічні розлади при різних захворюваннях.
48. Психічні розлади при СНІД.
49. Психічні розлади внаслідок вживання психоактивних речовин.
50. Алкогольні психози.
51. Наркоманії.
52. Розлади особистості
53. Розлади поведінки.
54. Психопатії.
55. Розлади потягів.
56. Тимчасові психічні розлади.
57. Виключні стани.
58. Реактивні стани.
59. Симуляція психічних розладів.
60. Дисимуляція психічних розладів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Волков В. Н. Судебная психиатрия: Курс лекций. — М.: Юристь, 1998.
2. Датий А. В. Судебная медицина и психиатрия: Практикум. — М.: БЕК, 1997.
3. Жариков Н. М., Морозов Г. В., Хритинин Д. Ф. Судебная психиатрия: Учебник для вузов / Под общей ред. Г. В. Морозова. — М.: ИНФРА-М — Норма, 1997. — 432 с.
4. Кудрявцев И. А. Судебная психолого-психиатрическая экспертиза. — М.: Юрид. лит., 1988. — 224 с.
5. Метелица Ю. Л. Судебно-психиатрическая экспертиза потерпевших. — М.: Юрид. лит., 1990. — 208 с.
6. Нор В. Т., Костицкий М. В. Судебно-психологическая экспертиза в уголовном процессе. — К.: Вища шк., 1985. — 54 с.
7. Попов А. П. Судебная психиатрия: Краткий терминологический понятийный словарь. — Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2003. — 56 с.
8. Психіатрія / О. К. Напрєєнко, І. Й. Влох, О. З. Голубков; За ред. проф. О. К. Напрєєнка. — К.: Здоров'я, 2001. — 584 с.
9. Рустанович А. В., Шамрей В. К. Клиническая психиатрия (в схемах, таблицах и рисунках). — СПб., 2001. — 203 с.
10. Руководство по судебной психиатрии / Под ред. Г. В. Морозова. — М.: Медицина, 1977. — 400 с.
11. Судебная психиатрия: Учебник / Под ред. А. С. Дмитриева, Т. В. Клименко. — М.: Юристь, 1998.
12. Судебная психиатрия: Учебник / Под ред. Г. В. Морозова, Д. Р. Лунца. — М.: Юрид. лит., 1971.
13. Судебная психиатрия: Учеб. пособие для студ. вузов / Э. Б. Царгясова; З. О. Георгадзе. — М.: Закон и право, ЮНИТИ-ДАНА, 2003. — 239 с.

Додаткова

1. Александровский Ю. А. Пограничные психические расстройства: Руководство для врачей. — М.: Медицина, 1993. — 400 с.
2. Блейхер В. М. Эпонимический словарь психиатрических терминов. — К.: Вища школа, 1980. — 240 с.

3. Блейхер В. М., Бурлачук Л. Ф. Психологическая диагностика интеллекта и личности. — К.: Вища шк., 1978. — 140 с.
4. Брилл А. Лекции по психоаналитической психиатрии: Пер. с англ. — Екатеринбург: Деловая книга, 1998.
5. Каннабих Ю. История психиатрии: Репринт. изд. — М.: ЦТР МГП ВОС, 1994.
6. Кемпинский А. Психология шизофрении: Пер. с польск. — СПб.: Ювента, 1998. — 296 с.
7. Леонгард К. Акцентуированные личности: Пер. с нем. — Ростов н/Д: Феникс, 1997. — 544 с.
8. Судебная психиатрия: Краткий словарь терминов для юристов / Авт.-сост. В. Н. Волков. — М.: Федеральный союз адвокатов России, 1996. — 103 с.
9. Право и психиатрия / Под ред. проф. С. В. Бородина. — М.: Юрид. лит., 1991. — 384 с.
10. Хезлем М. Т. Психиатрия: Вводный курс: Пер. с англ. — М., Львов: АСТ: Инициатива, 1998. — 624 с.
11. Чуприков А. П., Цуприк Б. М. Общая и криминальная сексология: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2002. — 248 с.
12. Юрьева Л. М. История. Культура. Психические и поведенческие расстройства. — К.: Сфера, 2002. — 314 с.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Судова психіатрія”	4
Зміст дисципліни “Судова психіатрія”	5
Вказівки до проведення семінарських занять з дисципліни “Судова психіатрія”.....	11
Теми і плани семінарських занять. Теми рефератів	12
Питання для самоконтролю	14
Список літератури	17

Відповідальний за випуск А. Д. Вегеренко
Редактор С. Г. Рогузько
Комп’ютерне верстання А. А. Кучерук

Зам. № ВКЦ-4613

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.

Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008